

Дмитро ШИПЛО
аспірант кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ У ЗАСТОСУВАННІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПОРЯДКУ ПЕРЕМІЩЕННЯ ТОВАРІВ

У період воєнних дій та правового режиму воєнного стану діяльність митних органів та суду у застосуванні адміністративної відповідальності за порушення порядку переміщення товарів через кордон має певні особливості. Митні органи сприяють своєчасному виявленню та фіксації злочинних дій, які можуть вплинути на економічну безпеку держави. Крім того, в умовах війни вони стикаються не лише з захистом державних економічних інтересів, але й необхідністю забезпечення швидкого переміщення гуманітарної допомоги.

Про актуальність даної проблеми та ролі митних органів в застосуванні адміністративної відповідальності за порушення порядку переміщення товарів свідчать статистичні дані про збільшення кількості відповідних правопорушень. Державна митна служба України надає такі цифри: протягом січня-грудня 2023 р. митниці виявили 11 935 порушень митних правил на суму 8,9 млрд грн. Порівняно з 2022 р. вартісний показник збільшився у 3 рази. Безпосередньо митницями розглянуто 3493 справи про порушення митних правил. Застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 110 млн грн, з яких стягнуто до Держбюджету 80 млн гривень. На розгляд до суду митницями передано 6 912 справ про порушення митних правил на суму 6,4 млрд гривень. За результатами розгляду справ судами накладено стягнень (конфіскація товарів та штрафи) на суму 2 млрд грн (конфіскація – 1,04 млрд грн, штрафи – 963 млн грн) [1].

Крім того, протягом січня-березня 2024 р. співробітники Державної митної служби України виявили 2356 порушень митних правил на суму 4,8 млрд грн. Вартісний показник збільшився майже в 4 рази порівняно з аналогічним періодом 2023 р. У 908 справах про порушення митних правил, у тому числі заведених у попередніх періодах, митницями застосовано адміністративне стягнення у вигляді штрафу на суму 19 млн грн, стягнуто штрафів на суму 23 млн грн. На розгляд до суду митницями передано 1116 справ про порушення митних правил на суму 1 млрд грн. У 1 263 справах, у тому числі заведених у попередні періоди, судом прийняті рішення про накладення стягнень у вигляді штрафу та конфіскації на загальну суму 363 млн грн (конфіскація – 146 млн грн, штрафи – 217 млн грн) [2].

Зазначені злочинні дії становлять великі ризики для економічної безпеки держави, оскільки вони спричиняють значні втрати до державного бюджету України, ускладнюють контроль обігу товарів. Крім того, незаконний імпорту заборонених товарів, таких як зброя, є серйозною загрозою для громадської безпеки.

В умовах воєнного стану, коли економіка країни зазнає значних змін, а митні процедури можуть спрощуватися або ускладнюватися, питання адміністративної відповідальності за порушення митних правил набуває особливої актуальності.

Основні особливості адміністративної відповідальності за порушення митних правил в умовах війни визначаються шляхом внесення відповідних змін у законодавство. Так, урядом можуть вводитися тимчасові зміни до митного законодавства, що покликані спростити або ускладнити певні митні процедури залежно від потреб країни в конкретний період. Це може вплинути на види та розміри адміністративних стягнень.

З метою запобігання незаконному ввезенню зброї, боєприпасів, товарів подвійного призначення та інших заборонених товарів митний контроль може бути значно посилений. Це означає, що ризик виявлення порушень і притягнення до відповідальності зростає.

З іншого боку, для підтримки економіки можуть бути спрощені певні митні процедури імпорту товарів, необхідних для забезпечення оборони та безпеки країни, а також пов'язаних з переміщенням гуманітарних товарів. Для забезпечення гуманітарної допомоги постраждалому населенню, як правило, передбачені спеціальні правила, які спрощують митне оформлення таких товарів. В умовах війни може спостерігатися зростання кількості порушень митних правил, пов'язаних з контрабандою, незаконним переміщенням товарів та валюти.

У деяких випадках можуть бути передбачені додаткові підстави для звільнення від адміністративної відповідальності, наприклад, для осіб, які вчинили правопорушення

внаслідок форс-мажорних обставин.

Законодавство передбачає широкий спектр заходів відповідальності за порушення митних правил в умовах війни, серед яких: штрафи, конфіскація товарів, адміністративний арешт та ін.

Особливості відповідальності за окремі порушення митних правил передбачають, що такі дії, якщо вони стали наслідком аварії, дії обставин непереборної сили чи протиправних дій третіх осіб (підтверджених відповідними документами), а також помилки у митній декларації та не спричинили незаконного звільнення від сплати митних платежів чи їх зменшення або порушення заходів тарифного чи нетарифного регулювання, за умови, що такі помилки не носять систематичного характеру, можуть мати специфічний порядок розгляду.

Особливого значення взаємодія між митними органами та судом набуває в умовах воєнних дій та правового режиму воєнного стану, коли порушення митних правил можуть становити серйозну загрозу економічній і національній безпеці держави. У цей період митні органи виконують додаткову функцію щодо запобігання контрабанді та незаконному обігу стратегічних ресурсів, а суди гарантують, що застосування адміністративної відповідальності залишається в межах закону та правопорядку. Саме тому акцентується увага на чіткості й обґрунтованості зібраної митними органами доказової бази, яка підтверджує факт правопорушення, для швидкого та якісного розгляду матеріалів судом [4].

Шляхами підвищення ефективності є:

- удосконалення митного законодавства, спрощення та уніфікація норм, підвищення їхньої чіткості;
- посилення відповідальності посадових осіб, застосування більш жорстких заходів відповідальності до посадових осіб, винних у порушенні митних правил;
- впровадження нових технологій, використання сучасних інформаційних технологій для контролю за переміщенням товарів;
- співпраця з іншими правоохоронними органами, обмін інформацією та координація дій з іншими правоохоронними органами для боротьби з контрабандою та іншими видами незаконної діяльності, проведення інформаційних кампаній з метою підвищення обізнаності громадян про митне законодавство.

Адміністративна відповідальність за порушення митних правил є важливим інструментом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Однак для досягнення максимальної ефективності необхідно постійно вдосконалювати механізми її застосування та усувати існуючі проблеми.

Таким чином, комплексна та ефективна співпраця митних органів і судів є запорукою дотримання законності, захисту державних інтересів та забезпечення економічної стабільності країни, особливо у складних умовах сучасних викликів.

1. За 2023 рік митниці Держмитслужби виявили порушень митних правил на суму 8,9 млрд грн. *Державна митна служба України*. URL : <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-2023-rik-mitnitsi-derzhmitsluzhbi-viiavili-porushen-mitnikh-pravil-na-sumu-89-mlrd-grn-1444>.

2. За I квартал 2024 року митниці Держмитслужби виявили порушень митних правил на 4,8 млрд грн. *Державна митна служба України*. URL : <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-i-kvartal-2024-roku-mitnitsi-derzhmitsluzhbi-viiavili-porushen-mitnikh-pravil-na-48-mlrd-grn-1557>.

3. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.